Melléklet a Szabad Szó 16. számához. Budapest, 1907. April 12/25.

VOINȚA POPORULUI

foaiă septemânală luptătoară pentru drepturile agricultorilor, muncitorilor, meseriaşilor, cubicaşilor, şi ale gazdelor mici.

Numerul telefonului 59—21. Numerul telefonului 59—21.

Cei interesanţi pentru abonarea foaei, caute la „Tribuna“ acestei foi.

Primredactor: MEZŐFI VILMOS deputat dietal.

Redacţia şi administraţia: VII. KERÜLET, ISTVÁN-UT 67. SZÁM. Tot felu:i de scrisori, bani şi altele sunt de a se trimite pe adressa „Szabad Szó“, VII., István-ut 67. sz.

Fraţilor!

Cine-i frate adeverat: acela aboneazǎ şi cetesce „Voinţa Poporului“. Cine vrea mântuirea poporului sĕrac, păşesce în şirul luptătorilor nostri. Cine luptă pentru drept, pâne şi bunăstare, — asteaptă indrumare dela „Voinţa Poporului“. Cine vrea o lume, o viaţă mai bună, cetesce „Voinţa Poporului“, să vază drumul şi scopul.

Dar mântuirea vine numai atunci, dacă fie-care barem cu cît de puţin ie parte în zidirea acelei societăţi, în care nu va fi serăciă, nedreptate, nu vor fi domni şi servitori, ci egalitate şi frăţ'etate.

Noi suntem sĕraci. Bani, ca să facem din „Voinţa Poporului“ foaiă politică, n'avem: „Voinţa Poporului“ dară apare ca annex la foaia nostră măghiară şi aşa o căpĕtă numai abonenţii aceleia, ca membrii Alianţei ţĕresci pentru apărarea lucrătorilor. Chiar din aceasta cauză Voinţa Poporului nici nu sĕ poate abona. Fraţii Români sunt dară constrinşi, ca să fiă membrii Alianţei, ca aşa apoi să poată capĕta foaia noastră, care de alt-cum nu se poaţe abona. Datorinţa aceasta e datoria fie-cărui frate. Alianţa ţĕrească pentru apărarea lucrătorilor şi de alt-cum ajută membrii sei, aşa că lucrătoriul cu minte îşi ţine de datoriă sfântă chiar în interesul seu a se înscrie în Alianţa noastră.

Cum merge înscrierea, cum poţi deveni membrul Alianţei noastre minunată mai toţi sciţi şi cari n'ar sci au să se întoarcă la noi trimitând o carte pe adressa:

„SZABAD SZÓ“
Budapest, VII., István-ut 67. I. 8.

Refuzarea statutelor Alianţei băieşrilor.

Lupta noastră curge pentru toţi apăsaţii. Indată după crearea Alianţei ţăresci pentru apărarea lucrătorilor am observat, ca o mare parte al apăsaţilor va remâne neorganizat. Căci autorităţile n'au permis, ca băeşii să se înscrie în grupele locale, ca astfel unindu-se şi organizându se să poată lupta cu o speranţă bună, într'un viitor mai bun. Greva dela Petrozsény, care s'a finit cu învingerea băieşilor ne-a arătat, că fără organizare nu-i succes. Am pregătit dară statutele băieşilor şi le-am aşternut spre întărire ministrului de interne. Şi şi pănă atunci am probat ca cu adunări să întoarcem atenţiunea băieşilor spre organizarea necessară. N'am capătat ângăduială nici într' un loc. Am apellat păna la forul cel din urmă, s. e. adunarea din Czereezel. Inzădar! Teama era foarte mare, directorii prea puternici şi fără ori-ce motiv legal ni s'au denegat adunările. Dar ideea a trăit. Şi am avut speranţă, că organizarea astfel şi pănă acum impedecată după întărirea statutelor Alianţei băieşilor va curge mai repede. Ne'-am înşelat! Aşa se vede, că apăsarea băieşilor e foarte mare, căci ministrul de interne n'a întărit statutele şi ne-a refuzat cererea. Mare poate fi păcatul acelora, cari deja şi de organizarea pacinică se tem.

Motivul refuzării, că: băieşii n'au lipsă de Alianţă, de organizare. Din punctul lor de vedere au drept. Organizându-se mai bine se vor sci apăra. Dar ahiar aceasta nu vreau ei. Ministrul de înterne contele Andrássy aşa spun e om foarte liberal. Nu scim pricepe liberalitatea aceea, care refuză cererea justă alor 80.000 de băieşi numai pentru aceea, că unora, cari trag folos din munca băieşilor, — nu li place. Nu scim pricepe liberalitatea aceea, care deneagă dreptul cel mai natural al tuturora: dreptul de unire şi organizare.

„Băieşii n'au lipsă de Alianţă, căci au deja în aşa numitul „társláda“. Am ride, dacă n'ar fi lucrul cu mult mai posomoritor. „Társláda“! Chiar aceasta-i necazul. În contra acesteia vrem să luptăm, ura şi pizma băieşilor e îndreptată chiar spre „társláda“.

Voia lor! Ei sunt mai puternici. Ni s'a rupt calea organizarii pacinică. Ei au vrut, după voaia lor s'a îndreptat ministrul. Ei să poartă responzabilitatea. Şi ministrul liberal, cine fu instrument în mânile lor. Noi am voit numai bine. Am voit orga-

nizare pacinică, ca așa să putem realiza cererile juste. Nu deodată! Lin, lin, încetișor. Alt-cum au voit ei! Ce vor face 80.000 de băieși înșelați, apăsați, ei au să scie mai bine.

Lege nouă.

Despre slujnicie de agricultură.

Avem deja o lege. Fie-care lucrător o cunoasce. Pe pagina doua cărții de muncă s'incepe și se estinde pe cîți-va pagini. In sensul acestei legi seceritorul, care nu face destul contractului, il poate inchide fibiroul pe 60 zile și-l pedepsi cu o pedeapsă de bani. In sensul acestei legi fură inchiși 5000 de lucrători vara trecută.

Ministrul de agricultură Ignatie Darányi însă are înimă. Și ca legea aceasta frumoasă să nu stee sîngur, să aibă părechiă a așternut camerii deputaților un nou proiect de lege — despre regularea relațiunei slujnicilor. Asta-i numele. Și dacă lucrătorii întregei țeri nu vor protesta cu un suflet și inimă contra acestei legi, — posesorii, cari șed în casa țerii de bună samă o vor vota.

Lege mai netrebnică nu vom are. Cît de bună poate fi, dovedesce imprejurarea aceea, că și aceia, cari nu se țin de partida socialdemocrată, o judecă foarte aspru.

Ce drept numai a avut poporul, legea aceasta îl ie dela el. Soartea slujnicilor nici până acum n'a fost bună. Dacă din acest proiect va fi lege, slujnicile nici a mișca nu vor pute fără ângăduiala gazdelor. Pentru gazdă tot, — pentru slujnicile nimic. Sĕ vede, că a făcut-o ministrul posesorilor.

Nu voim să scriem încă despre blăstemățiile acestui proiect. La desbatarea în camera deputaților — dacă va ajunge până acolo, vom ave destul de scris. Unu-i însă sngur. Că dorul celora cari șed în casa țerii acum — e, ca din acest proiect să fiă lege. Și dacă muncitorii nu-și vor ridica vocea lor puternică, dacă în desbatarea acestui proiect nu vor sci cu siguranță, că acest proiect nu doresce nici cînele turbat. — atunci de bună samă va fi lege din el.

Deputatul nostru își va implini datorința. Va lupta în contra acestui proiect din resputeri, până la momentul ultim. Dar el sîngur e slab, e un sîngur om. Voi trebue să l' ajutați, ca să poată lupta cu succes în contra dușmanilor numeroși.

Trăziți-ve!

Starea politică.

Chiestiunea impăcării cu Austria încă tot domineazä viața politică. De sine s'înțelege, că un contract de o ponderozitate așa de mare, cum e contractul impăcării, nu se poate lega așa de ușor. Dar tîmpul trece. Ici-colo mai 5 luni de cînd curg conferințele din ambele părți. Acum vin ministrii Austriei la Budapesta, acum mĕrg ai nostri în Wienna. Rezultat însă nu-i. Despre meritul lucrului nu poți sci nimic cu siguranță. E vorba despre viața, bunăstarea poporului, țării întregi, — și cine nu scie nimic — chiar poporul. Formalitățile conferințelor nu ne intereseazä. Precum arăt scirile din urmă, numai atîta se poate constata cu siguranță, că Austria nu vrea să leaga contract în alt mod, numai spre 20 ani. Ai nostri acesta nu vreau. Dar precum și în trecut, așa și acum la noi va fi tot după voia Austriei. Și iară ne va suge sîngele.

*

Agitările deputaților naționalisti Români desvoltată în contra proiectului de lege despre scholi a adus roade foarte întristitoare în țeara întreagă. Poporul sedus — căci proiectul ori-și cum, dar încât-va imbunătățesce starea învĕțatorilor — în unele locuri a versat și sânge Mirare, că se mai dau oameni, cari pentru nimicuri, numai pe vorba celora, cari ar fi chiămați să i conducă — sunt gata a vârsa și sânge.

In Vajda-Hunyad sĕptemână trecuta în ziua tîrgului se adunaseră oamenii și pertractau purtarea guvernului și deputaților naționalisti Români față de proiectal. Un italian în contra Românilor apăra proiectul și măghiarii, pentru-ce apoi Românii îl batjocoriau, apoi voiră să 'l bată și în urmă un flăcău de 18 ani și-a înfipt cuțitul în sĕrmanul italian. Moartea acestui om străin e cu atît mai mult întristător, căci a penit pentru nimicuri.

Adunarea ținută în Beiuș tot în contra acestui proiect încă nu avea capăt bun. Adunarea, pe care în urmă agitației mare sĕ adunaseră cîți-va nui de Români, fu turbat din partea ungurilor din apropiere, mai ales din satul Tărkăie. Oratorii adunarii nu puteau vorbi, căci cei din Tărkăie făcând în continui sgomot mare, nime na-i putea auzi. Ce era de prevezut, și aici fu bătaiă și acum vreo 16 oameni răniți nevinovați bănuesc, că și ei au fost de față.

Cînd nu-i vorbă despre interese le poporului, domnii desvoltă mare activitate și nu-i pasă, de curge și sânge fiă vorbă despre popor, nu poți aflà nici unul, fiă de ori ce partidă.

*

In viața politică actuală fără ori-ce interesare mai mare curge desbaterea proiectului despre scholi. Eveniment mai mare și de notat era în septemână trecută affairul deputatului nationalist Român Alexandru Voivoda Vajda. Susnumitul deputat anume în vorbirea sa ținută contra proiectului despre scholi a cetit un vers slab, în care autorul batjocoră în mod foarte aspru și necinstit națiunea maghiară. Versul ar fi cetit Vajda ca o citațiune paralel cu un alt vers, care batjocoră Românii. Vajda, care și de altcum întreaga sa vorbire a rostit-o cu voace lină așa, că abia l'au putut pricepe, la cetirea acestui vers vor-

bia așa de lin, că nime nu-l auzi. Scrietorii camerii însă luând dela el citațiunile și acest vers a apărut în foaia oficială — în care se comunică vorbirile deputaților din cuvînt în cuvînt. Luând despre acest vers cunoscință și președintele camerii deputaților în ședința următoară a adus la cunoscință deputaților cele întêmplate. Vajda spre noroc un era de față, căci de bună sama l'ar fi bătut. In ședința următoare apoi Vajda recunoscênd, că-i de vină și că a vătămat națiunea ungară, a cerut iertare, ce însă nu-i fu dat și purtarea sa ca neonestă fu notată în protocolul camerii deputaților. Am amîntit aceste nu pentru — aceea, că n'ar interesa doară prea mult, dar numai pentru-aceea, că la pertractarea affairului erau de față vreo 300 de deputați, și mai cu nu s'au bătut. De bună samă naționalisti — cari încă n'au ținut de bună și onestă purtarea lui Vajda — pot mulțămi, că n'au căpatat bătaiă. Dar la pertractarea proiectelor de mare ponderozitate nu vezi nici 30 dintre ei. Dar nici nu se bat. E vorba atunci despre popor, și nu despre affairul unui deputat.

Tot-feluri.

Ce vrea comitatul Pest. Comitatul Pest după părerea unora e comitatul prim din țară. Precum vor dovedi cele mai jos scrise comitatul Pest stă în șirul prim — cînd e vorba despre frângerea drepturilor lucrătorilor organizați. Domnii comitatului nu vreau altă-ce, decât ca guvernul să trimeată cătani acolo, unde ar fi grevă pe tîmpul secerișului. Lucru foarte fain. Domnii vreau să folosească cătanii în contra lucrătorilor. Intr' astfeli de impreјurări comitatul Pest la tot cazu poate fi fala posesorilor. Ce să aducă ei lucră ori străini, cărora încă trebue să dee plată, cînd cătanii stau la orînduială! Și pe lăngă aceea mântuiă țară! Despre plată onestă, contract onest nu vreau să audă, numai ei să trăiască, buzunarul lor să fiă umplut! Iată principiul nou: Cătani pentru posesori!

Unde vom ajunge. In Ungaria frumoasă nu poate trăi lucrătorul de pămînt. Domnii ţĕrii nu dau o plată onestă, nu-i mirare dară, dacă partea cea mai mare emigrează. Cît de mare necaz e acesta, dovedesc următoarele. Acum curg în intreaga țară asentările. In Ujhely din 904 de flăcăi s'au anunțat la asentare 304, ceialalți au emigrat în America. Chiar așa stă treaba și în alt loc. In Bodrogközi din 1415 erau de față 533. Dacă emigrarea și mai departe va fi tot așa de mare, posesorii în urmă vor remâne sînguri.

Popa și biserică. Până acum așa au spus, că popa trăesce pentru biserică, iar socialistii nici în ziua cea mai mare de sĕrbătoare nu merg în biserică. Dar iată, și acesta-i mincuină. Dreptatea iară e: că popa nu merge bucuros în biserică, iar socialistii îl așteaptă, să vină. In comuna Darvas s'au întêmplat următoarele. In zuia de 15 Martie frații nostri cu toți au mers în biserică și au asteptat popa. Clopotitorul fugi pentru popă dându-i de scire, că-l aşteaptă, ca să vină el — slugă lui Dumnezeu — în biserică sfântă. Dar popă s'a simțit foarte bine și nu prea a voit să slugească și a respuns, ca să vină după ameazi, că acum nu-i oară oficială pentru slujbă. Clopotitorul fugi la popă, apoi la învĕțător, apoi iară la popă, până cînd în urmă servitorul umilit lui Dumnezeu s'a hotărit, ca inainte de ameazi să laude numele lui Dumnezeu.

Stările din România. Cauza rescoalei țăranilor din România mai bine arată datele următoare: Posesori cu pămênt până la 10 Hectar sunt 485.000, dar cea mai mare parte are pămînt și mai mic de 5 H. Mărimea întreagă face 1,540.000 Hectare. Numĕrul posesorilor mici e 40—50 mii, posesori mijlocii (cu 50—500) numai câțiva mii, dar posesiunea acestor trei grupe cu totului nu e mai mult de 3 milioane hectare. Lucrători de pămînt sunt $1/2$ de milion. In contra posesorii mari la numĕr 1500 au un pămînt de 4 milioane hectare. Ba din pămîntul bun au ei $4/5$. Pe lăngă aceste mai vin arindașii mari, de cari țăranul nu poate căpăta pămînt nici în arindă. Posesorii mari nu locuesc acașă, ci-și trăesc viața în Paris sau alt — undeva. Banii dară nu remân în țară. Industriă, comert, nu-i în țară. Iată cauzele adeverate al rescoalei!

Undei lucru.

Pentru cele mai jos scrise nu luăm asupra noastră responsabilitatea nici într'o privință. Nu scim oare bunu-i lucrul, oare și acum sunt de lipsă lucrători. O comunicăm numai pentru aceea, ca ori-și care frate se poată face încercare:

Uradalom Szentivány-tanya Nagybecskerek 35 de lucrători.

Uradalom Zsombolya 60 lucrători.

Uradalom Galgócz 100 lucrător.

Temes-töltés épitési vállalat Temesvár 150 cubicari.

Schvarcz Herman, Kárász 40 grădinari de tutun.

Fricsi gazdaság, Hedri 7 lucrători.

Simon János, Hadad 16 lunari.

CRONICĂ.

—

Moarte în ziua de cununie. In zilele trecute șia serbat cununia în America tinerul Georghe Silaghi. In diminiața zilei după cununie el ședea cu mireasa pe o laviță în bortul în care locuise până acum. Un alt flăcău Andrei Cucu, care încă era în bort șie scosesc revorverul din ladă să-l curețe. Acesta s'a slobozit însă și a nimerit pe biata mireasă omorându-o numai decât. Flăcăul desperat a voit să se sinucidă dar nu l-au lăsat ceilalți. S'a înștiințat singur poliției.

Cadavru în drum. Din Reşiţa se anunţă, că doi ţărani din Craşova au aflat în o înfundătură de stâncă lângă drumul de ţară un cadavru în descompunere. Cadavrul era de bărbat, îmbrăcat numai în cămaşă. Nu s'a putut constata cine e. S'a pornit cercetare, bănuindu-se că poate să fie la mijloc o crimă.

Copii arşi. La o serbare de copii în Odesa s'a întâmplat o mare nenorocire. Copii reprezintau o feerie, în care o păpuşe de vată juca un rol însemnat. Din nebăgare de seamă păpuşa a luat foc şi fără veste s'au aprins şi hainele de pe câţiva copii, aşa că în timp foare scurt au căzut jertfă nu mai puţin de 9 copii, cari au fost prefăcuţi în scrum.

Sinucidere fără voie. Din propria negrije a suferit o moarte grozavă o fată din Philadelphia. Maria Peterson a fost aplicată la elevatorul unui edificiu mare. Intr'un etaj şi-a văzut stând o prietenă şi s'a scoborît la ea să povestească. Dar maşina n'a oprit'o bine în grabă cea mai mare. Pe când a observat, nu era mai mult loc liber, de vro 80 de cm. în uşă, aşa, că n'a putut întra cu totul ci s'a culcat pe pământ şi şi-a vârât numai trupul de înainte în elevator. In iritaţia ei în loc să-i dea drumul maşinei în sus, i-a dat în jos. Elevatorul s'a pornit cu o iuţială mare în jos şi a tăiat pe sărmana fată în două. Cu un strigăt teribil şi-a dat sufietul. Mai întâi vine datoria şi apoi petrecerea.

Un Român spânzurat în America. Lângă oraşul Canton din statul Ohio (America) s'a aflat un Român spânzurat. Nefericitul se chiamă Zaharie Avram. Nu se ştie de unde e. După cum s'a constatat nu s'a spânzurat el, ci răufăcători l-au jăfuit şi l-au bătut şi apoi l-au spânzurat.

Dacă ştie cineva dintre cititorii ziarului nostru, de unde e acest nefericit, să binevoiască a-i aduce la cunoştinţa ziarului „America" 5705. Detroit Avenue Cleveland Ohio.

Un Român condamnat la ştreang în America. La 29 Martie a fost spânzurat în oraşul Michigan City, statul Illinois, Românul Ioan Lăpădat din Nucet (lângă Sibiiu) pentrucă a ucis în anul trecut pe Alexandru Urdea din Sighişoara.

După nefericitul de Lăpădat plâng acum trei copii şi o soţie nemângăiată.

Traged a unui învăţător. Invăţătorul dela şcoala de stat din Soltvadkert, Sárffy Béla, de mult suferia de o acută nervozitate. Intr'un astfel de acces, şi-a bătut un elev cu atâta îndârjire, încât elevul s'a îmbolnăvit şi a murit la o săptămână. In momentul când i s'a adus învăţătorului la cunoştinţă moartea elevului, era în clasă şi ţinea prelegere. Fără nici o vorbă a eşit din clasă, a întrat în odaia sa şi şi-a tras un glonte în creeri, murind numai decât. Sárffy împlinise 25 de ani de serticiu şi se născuse din familie bună.

Impăratul Wilhelm în primejdie de moarte. Din Berlin se telegrafează, că împăratului Wilhelm era să i-se întâmple o mare nenorocire. Venind cu automobilul dela cazarmă, la un colţ de stradă i-a eşit în cale un alt automobil. Chauffeurul Impăratului a pus numai decât piedecă şi a reuşit să oprească automobilul la distanţă de o jumătate de metru dela celalalt automobil, care neputându-se opri, şi-a urmat calea cu mare iuţeală.

Din Alianţă.

Nu putem face destul atent fraţii nostri, că dacă ne trimit bani, să ne scrie, pe ce scop trimit, căci noi nu putem sci, ce gândeste fie-care frate. Din nou vĕ facem dară atenţi, ca pe mandatul postal să ne scrieţi, pe ce scop trimit banii.

Jakabokanyistii în Bokod. Pretutindinea mĕrg jakabokanyistii laudându-se şi pretutindenea vreau să facă turbare. Cazul din urmă era în Bokod. Primirea însă era aşa de bună, că domnii jakabokanyisti n'au sciut, cum să easă din comună.

Grupa din Ujfazekasvarsánd scrie următoarele: Fraţilor să nu lucraţi acolo şi cu lucrător, care nu poate documenta cu cărticica sa de membru, că-i membrul Alianţei. Aşa faceţi tot-deauna.

Grupa din Darvas, Füzesabony, Kistelek roagă grupele Alianţei, că la ei să nu meargă la lucru, căci şi ei sunt prea mulţi.

PIAŢA DIN BUDAPESTA.

I. Cereale.

Grâu, maja m.	cel mai frumos	15 cor. 60 fil
„ „ „ „	mijlociu . .	15 „ 20 „
„ „ „ „	mai slab .	14 „ 90 „
Secara, maja m.	dela 12 cor. 65 fil	— 12.95
Orz, „ „ „	12 „ 30 „	— 12.90
Cucuruz, „ „ „	12 „ 50 „	— 12.70
Ovăs, „ „ „	14 „ 80 „	— 14.20

II. Producte.

— Preţurile sunt socotite după 100 kilogr. şi in bani gata. —

Unsoare de Porc,	dela 142 cor.	— 143 cor.
Slănină, ...	„ 110 ,	— 115 „
Cartofi, ...	„ 2 cor. 70 il.	— 4.60
Spirt, ...	„ 42.50 cor.	— 43 cor.

III. Târgul de porci Kőbánya (Steinbruch).

(Prima calitate ungară)

Bătrâni	124—125 fileri kilogramul
Tineri	129—132 „ „

Tipografia Ranko Milics, Budapesta, IX., Tompa-utca 14